

Missiv till ansvariga nämnder

Revisorerna har avslutat granskningen av socialnämndernas arbete mot våld i nära relationer. Granskningen syftade till att bedöma om nämndernas arbete med att upptäcka, stödja och förebygga fortsatt våld i nära relationer genomförs i enlighet med gällande lag, föreskrifter och stadens styrande dokument.

Vi, förtroendevalda revisorer, hänvisar till de sakkunnigas revisionsrapport och ställer oss bakom bedömningarna och rekommendationerna i rapporten.

Följande rekommendationer lämnas:

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderas att säkerställa följsamhet till rutinen om att ställa frågor om våld.

Socialnämnden Hisingen rekommenderas att stärka styrningen av arbetet mot våld i nära relationer för att säkerställa följsamhet till Socialstyrelsens föreskrifter.

Nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden rekommenderas att fortsätta arbetet med att utbilda personalen om våld i nära relationer, så att de kan bidra till att upptäcka våldsutsatta som behöver stöd och hjälp.

Nämnderna rekommenderas att stärka sin samverkan för att säkerställa att det finns tillräcklig kunskap i verksamheterna om stadens gemensamma stödinsatser och för att våldsutsatta får stöd utifrån behov, oavsett vilken målgrupp de tillhör.

Nämnderna rekommenderas att var och en för sig – men också i samverkan – stärka sitt arbete med att förebygga fortsatt våld i nära relationer.

Vi vill betona vikten av att nämnderna vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas i revisionsrapporten.

Med anledning av rekommendationerna kommer vi också vilja ha ett yttrande från nämnderna. Alla yttranden som ni ombeds skicka in under granskningsåret ska sammanställas och skickas in vid ett samlat tillfälle. Skicka yttrandet till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 19 juni 2025.

Göteborg den 17 december 2024

För revisorsgruppen,
enligt uppdrag

Jonas Ransgård
ordförande

Torbjörn Rigemar
vice ordförande

Rapportsammandrag

Sammanfattande bedömning

Revisionskontoret har på revisorsgruppens uppdrag granskat stadens arbete med att upptäcka, stödja och förebygga fortsatt våld i nära relationer. Vi har bedömt om socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden genomför arbetet i enlighet med gällande lag, föreskrifter och stadens styrande dokument.

Den sammanvägda bedömningen är att nämnderna i huvudsak bedriver arbetet mot våld i nära relationer i enlighet med lag, föreskrifter och stadens styrande dokument men att det är nödvändigt med ett fortsatt utvecklingsarbete. Vi vill särskilt lyfta fram behovet av att stärka arbetet när det gäller att säkerställa att våldsutsatta som är äldre eller har en funktionsnedsättning får stöd utifrån behov och arbetet med att upptäcka våldsutövare som behöver insatser för att ändra sitt beteende.

Revisionskontorets bedömning är att nämndernas arbete med att upptäcka våld i nära relationer i delar är ändamålsenligt. Socialnämnden Centrum, nämnden för funktionsstöd och äldre- samt vård och omsorgsnämnden uppfyller kravet på att ha fastställda rutiner för när personalen ska ställa frågor om våld för att upptäcka våldsutsatta som behöver stöd. Socialnämnden Hisingen behöver fortsätta att utveckla styrningen i denna del och samtidigt stärka följsamheten till den styrning som finns. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden behöver stärka följsamheten till sin rutin.

En förutsättning för arbetet med att upptäcka våld i nära relationer är att personalen i verksamheten har den kunskap som den behöver. Socialnämnderna Centrum och Hisingen bedöms i huvudsak arbeta på ett ändamålsenligt sätt med utbildning av sin personal. Nämnderna för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden har kommit olika långt vad gäller utbildning av personalen om våld i nära relationer och det är viktigt att arbetet med detta fortsätter. Det finns en utbredd uppfattning om att mörkertalet inom dessa nämnders målgrupper är stort och nämnderna behöver säkerställa att personalen har rätt förutsättningar i arbetet för att kunna upptäcka våldsutsatta som behöver stöd.

Revisionskontoret bedömer att nämndernas arbete med att ge stöd till personer utsatta för våld i nära relationer i huvudsak är ändamålsenligt men att det finns områden som behöver utvecklas. När det gäller att erbjuda lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar behovet av skydd bedömer revisionskontoret att det finns en risk för att personer som är utsatta för våld och som är i behov av särskilda anpassningar inte får eller inte informeras om det skydd som finns på grund av bristande kunskap inom förvaltningarna. Bristen på kunskap om det stöd som finns syns också när det gäller det gemensamma stödet i staden via psykologenheten på socialnämnden Hisingen. Socialnämnderna som ingår i granskningen behöver stärka sin samverkan för att säkerställa att stadens gemensamma insatser är kända så att de som är i behov av dessa insatser kan nås av dem, oavsett var han eller hon bor och oavsett ålder eller andra behov av anpassningar.

Revisionskontoret bedömer vidare att det finns risk för att arbetet med att förebygga fortsatt våld inte är ändamålsenligt vid de nämnder som ingår i granskningen. Vi grundar framför allt vår bedömning på att nämnderna inte följer Socialstyrelsens föreskrifter om

att fastställa rutiner för när frågor om våld ska ställas i syfte att kunna upptäcka våldsutövare som behöver insatser för att ändra sitt beteende. Vi ser dock att det finns ett gemensamt utvecklingsarbete vid de fyra regionala socialnämnderna vilket är positivt.

Revisionskontoret bedömer att det finns en risk för att socialnämnderna Centrum och Hisingen brister även i andra delar av arbetet med att verka för att våldsverkare ska ändra sitt beteende. Arbetet med att motivera personer som utövar våld att söka stöd upplevs ofta som svårt, inte minst på grund av att våldsutövare sällan självmant söker stöd för att ändra sitt beteende. De som blir aktuella för stöd är ofta de som är vårdnadshavare till barn och som utreds inom socialnämndernas arbete med barn och unga, utifrån en orosanmälan som kommit dit. Det är samma målgrupp som prioriteras av socialsekreteraren som arbetar vid polisen och som har i uppdrag att försöka motivera våldsutövare till att söka stöd. Vi bedömer att socialnämnderna Centrum och Hisingen behöver utveckla arbetet för att kunna verka för att fler grupper av våldsutövare ska ändra sitt beteende. Granskningen har också visat att våldsutövare i första hand hänvisas till att söka stöd via Kriscentrum för män eller Kriscentrum för kvinnor. Eftersom det finns en kötid till dessa verksamheter finns en risk för att våldsutövare inte får stöd i rätt tid. Enligt många socialsekreterare är tiden en viktig aspekt eftersom motivationen till att söka stöd kan uppstå i nära anslutning till att något har hänt och därefter snabbt kan försvinna.

Rapportsammandraget baseras på rapporten Arbetet mot våld i nära relationer som finns på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

Granskningens utgångspunkter

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem och innebär risk för människors liv och hälsa. Med nära relation avses en nära och förtroendefull relation som den enskilde har en fast och varaktig relation till, exempelvis makar, samboende, pojk- eller flickvänner, syskon, barn och barnbarn. Både kvinnor och män kan utsättas för våld i nära relationer och det förekommer i alla grupper och samhällsklasser. Vissa grupper kan dock vara i en särskilt sårbar position, såsom äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning, med utländsk bakgrund eller med missbruks- och beroendeproblem.

Förutsättningarna för att upptäcka våld i nära relationer kan variera mellan olika grupper. Särskilt svårt kan det vara när det handlar om personer som inte själva söker sig till socialtjänsten för att få hjälp i sin situation. En rapport som Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tagit fram baserat på kommuners arbete med stöd till våld utsatta visar att äldre personer och personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade bland de som får stöd av socialtjänsten.¹

Socialstyrelsen har genom så kallade dödsfallsutredningar kunnat identifiera brister i samhällets stöd.² Bristerna handlar bland annat om att våldet inte har upptäckts inom myndigheternas kärnverksamheter, responsen har varit svag trots kännedom om våld och det har rått brist på samverkan. Det har ofta saknats insatser riktade till våldsutövaren för att förebygga upprepat våldsutövande.

¹ Sveriges kommuner och regioner, Socialtjänstens stöd till våld utsatta vuxna, rapport 2024.

² Socialstyrelsen, Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023, rapport 2024.

lakttagelser och bedömningar

Arbetet med att upptäcka våld i nära relationer kan utvecklas

Kunskap om våld i nära relationer är en förutsättning för att kunna upptäcka och stödja personer som är utsatta för våld i nära relationer. Via den gemensamma verksamheten Kompetenscentrum för våld i nära relationer kan personalen få utbildning. De regionala socialnämnderna Centrum och Hisingen har en systematik för att säkerställa att personalen får utbildning. Nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden har kommit olika långt med att utbilda sin personal, arbete med detta kvarstår för båda nämnderna.

De flesta av nämnderna i granskningen har fastställda rutiner för när personalen ska ställa frågor om våld för att upptäcka våldsutsatta som behöver stöd. Socialnämnden Hisingen har inte rutiner för detta på samma sätt. Nämnden har också konstaterat att följsamheten till den styrning som finns i nämnden behöver stärkas när det gäller att ställa frågor om våld. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden har uppgett att rutinen ännu inte är implementerad men att det finns en plan för detta.

Revisionskontorets bedömning är att nämndernas arbete med att upptäcka våld i nära relationer i delar är ändamålsenligt men att det finns verksamheter som behöver stärka följsamheten till rutiner och utbilda personalen.

Arbetet med att ge stöd är i huvudsak ändamålsenligt men det finns områden som behöver stärkas

Socialnämnderna Centrum och Hisingen utreder och fattar beslut om stöd till personer som är utsatta för våld i nära relationer. Granskningen har inte visat på några avvikelser i förhållande till de egna rutinerna eller kraven i regelverken om bland annat skyndsam hantering och vad utredningarna ska innehålla. Våldsutsatta kan erbjudas information, råd och stödsamtal och skyddat boende. Men för personer som är dubbelt utsatta, som till exempel både har ett pågående missbruk och är utsatt för våld, har intervjuerna visat det finns risk för att fokus riktas mer mot missbruket och mindre mot våldsutsattheten. Staden gemensamma verksamhet vid socialnämnden Hisingen – psykologenheten – kan erbjuda stöd till våldsutsatta och våldsutövare. Denna nyttjas dock inte av alla av socialnämnderna och i intervjuer framgår att alla inte vet om att enheten finns.

För målgrupper inom nämnden för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsnämnden finns utmaningar dels när det gäller att förmå personer att söka stöd via socialtjänsten, dels i att ge stöd utifrån behov. När det gäller att erbjuda lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar behovet av skydd har granskningen visat att det finns risk för att utsatta grupper inte får adekvat skydd eller informeras om det skydd som finns, på grund av bristande kunskap i förvaltningarna om vad som är möjligt att erbjuda. Staden har både ett ramavtal och egna skyddade boenden som ska kunna ta emot personer i behov av särskilda anpassningar. Men många av dem vi har intervjuat känner inte till detta.

För att kunna möta behovet av stöd behöver det finnas kunskap om hur behoven ser ut. I dag saknas uppgifter om detta när det gäller brukare som är utsatta för våld i nära relation hos förvaltningen för funktionsstöd. Vid äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen går

det att ta fram uppgifter om våldsutsatta brukare men det saknas en systematisk uppföljning.

Revisionskontoret bedömer att nämndernas arbete med att ge stöd till personer utsatta för våld i nära relationer i huvudsak är ändamålsenligt men att det finns områden som behöver utvecklas och stärkas. Socialnämnderna som ingår i granskningen behöver stärka sin samverkan för att säkerställa att stadens gemensamma insatser är kända så att de som är i behov av dessa insatser kan nås av dem, oavsett var han eller hon bor och oavsett ålder eller andra behov av anpassningar.

Det finns risk för att arbetet med att förebygga fortsatt våld inte är ändamålsenligt

Sedan 2021 ansvarar socialnämnderna för att verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Socialnämnderna i granskningen har inte fastställt rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutövare som behöver insatser för att ändra sitt beteende. Det finns dock ett gemensamt utvecklingsarbete kring detta vid de fyra regionala socialnämnderna.

Granskningen har visat att ansvaret för att utreda och bevilja stöd till våldsutövare är utpekad och rutiner och arbetssätt finns till viss del när det handlar om att informera och ge stöd till våldsutövare som vill söka insatser. Samtidigt visar intervjuerna att arbetet med att motivera personer som utövar våld att söka stöd ofta upplevs som svårt, inte minst på grund av att det är sällan personer självmant söker stöd för att ändra sitt beteende. De som blir aktuella för stöd är ofta vårdnadshavare till barn som utreds inom socialnämndernas arbete med barn och unga, utifrån en orosanmälan som kommit dit. Det är samma målgrupp som prioriteras av socialsekreteraren som arbetar vid polisen med att försöka motivera våldsutövare till att söka stöd. Granskningen har också visat att våldsutövare i första hand hänvisas till att söka stöd via Kriscentrum för kvinnor eller Kriscentrum för män. Eftersom det finns en kötid till dessa verksamheter finns en risk för att våldsutövare inte får stöd i rätt tid. Kötiden kan vara ett problem om motivationen till att söka stöd för att ändra sitt beteende inte håller i sig över tid.

Våldsutövare registreras inte på något särskilt sätt i verksamhetssystemet Treserva och det går därför inte att söka upp dessa ärenden. Det gör det svårt att följa upp vilket stöd som våldsutövare har fått, hur behoven ser ut och hur väl insatserna som socialtjänsten ger motsvarar dessa behov.

Revisionskontoret bedömer att det finns risk för att arbetet med att förebygga fortsatt våld inte är ändamålsenligt vid de nämnder som ingår i granskningen. Arbetet behöver stärkas vid socialnämnderna som ingår i granskningen, var för sig men också i samverkan.